

**PROMLUVA PAPEŽE JANA PAVLA II.
K TRIBUNÁLU ŘÍMSKÉ ROTY
U PŘÍLEŽITOSTI ZAHÁJENÍ NOVÉHO SOUDNÍHO ROKU**

28. ledna 1982

*Pane děkane,
drazí preláti a církevní soudcové!*

1. Jsem velmi rád, že zahájení nového soudního roku tribunálu Římské roty mi opět dává příležitost setkat se s vámi, kteří tak horlivě a kvalifikovaně konáte svou práci ve službě Apoštolskému stolci.

Toto již tradiční setkání se letos nese ve zvláštním duchu, protože dnes, jak je známo, vstupují v platnost „nové normy“, které jsem po pozorném prostudování úprav předchozích ustanovení schválil pro váš tribunál a které, jak si alespoň přeji, mohou zefektivnit vaši práci, již vykonáváte s právní připraveností a v kněžském duchu pro dobro církve.

Srdečně vás zdravím a ujišťuji vás, že veškeré vaši práce si upřímně vážím. Obzvláště zdravím odcházejícího pana děkana mons. Heinricha Ewerse a jeho nástupce. Oba ubezpečuji, že na ně vzpomenu v modlitbě – jednoho aby Pán odměnil za jeho dlouholetou práci vykonanou s velkorysým nasazením a druhému aby pomáhal ve funkci, jíž je dnes pověřen.

2. S potěšením obracím vaši pozornost na apoštolskou exhortaci *Familiaris consortio*, v níž jsem zaznamenal výsledek úvah biskupů během Synody v roce 1980.

Je-li tento nedávný dokument určen celé církvi a předkládá-li, jaké úkoly má v dnešním světě plnit křesťanská rodina, vztahuje se tudíž úzce i na vaši činnost, která se nejčastěji týká rodiny, manželství a manželské lásky. Tíha vaší role je úměrná důležitosti rozhodnutí, jež jste povoláni činit se smyslem pro pravdu a spravedlnost s ohledem na duchovní dobro duší a s odkazem na nejvyšší Boží soud: „*solum Deum prae oculis habentes*“.

Ve službě lásky

3. Tím, že Bůh svěřuje každému z vás tento církevní úkol, žádá vás, abyste takto prostřednictvím své práce pokračovali v Kristově díle a dále rozvíjeli apoštolskou službu – a to jednak uskutečňováním poslání, které vám bylo svěřeno, jednak užíváním pravomocí, které vám byly předány, abyste pracovali, vzdělávali se a soudili ve jménu Apoštolského stolce. Realizace těchto činností musí odpovídat funkci soudců, vztahuje se nicméně i na jejich spolupracovníky. V tuto chvíli mám na mysli tolik náročný úkol advokátů, kteří svým klientům prokazují natolik dobrou službu, nakolik se snaží zůstat v pravdě a v lásce k církvi i k Bohu. Vaším posláním je proto především služba lásce.

Manželství je tajemná skutečnost a znamená této lásky. „Bůh stvořil člověka ke svému obrazu a podobě: z lásky ho povolal k životu a současně ho určil k lásce. Bůh je láska a prožívá sám v sobě tajemství osobního společenství lásky“ (*Familiaris consortio*, 11).

„Je to velké tajemství, které vztahují na Krista a na církev. A tak i každý z vás bez výjimky ať miluje svou ženu jako sebe sama a žena ať má před mužem úctu“ (*Ef 5, 32-33*).

Podle Božího plánu je manželství kořen a základ rodiny, v níž dochází svého naplnění. Vzájemné darování manželů ústí v dar života, tj. ve zplození těch, kdo své rodiče milují, čímž jim opětvují jejich lásku a vyjadřují tím její hloubku (srov. *Familiaris consortio*, 14).

Koncil viděl manželství jako smlouvu lásky (*Gaudium et spes*, 48). Tato smlouva „předpokládá vědomé a svobodné rozhodnutí vstoupit s partnerem do důvěrného, Bohem chtěného společenství života a lásky“ (*Familiaris consortio*, 11). Mluvíme-li zde o lásce, nemůžeme ji omezit pouze na smyslovou citlivost, pomíjivou přitažlivost, erotické vzrušení, sexuální nutkání, pocit spřízněnosti nebo pouhou radost ze života.

Láska je svou podstatou dar. Když koncil mluví o aktu lásky, má na mysli jedinečný, rozhodný a nezrušitelný akt sebedarování, jakým je úplné darování, které chce být a zůstat vzájemné a plodné.

4. Pro úplné pochopení manželského souhlasu se musíme nechat osvitit Božím zjevením. Manželský souhlas je akt vůle, vyjadřující a zahrnující vzájemné darování manželů,

kteří je sjednocuje jednoho s druhým a dohromady je spojuje s dětmi, které možná budou mít a s nimiž tvoří jednu rodinu, jednu domácnost, jednu „rodinnou církev“ (*Lumen gentium*, 11).

V tomto světle znamená manželský souhlas závazek k poutu lásky, v němž se darováním sebe sama vyjadřuje souznění vůlí i srdcí, aby tak bylo uskutečněno vše, co manželství je a co představuje pro svět a pro církev.

Církevní akt

5. A co více – pro nás je manželský souhlas akt církevní. Zakládá „rodinnou církev“ a stanovuje svátostnou skutečnost, v níž se spojují dva prvky: duchovní prvek, tj. společenství života ve víře, naději a lásce, a sociální prvek, tj. organizovaná a hierarchizovaná společnost, živá buňka lidské společnosti, povýšená na důstojnost „velké svátosti“ – Kristovy církve – do níž je včleněna jako „rodinná církev“ (*Lumen gentium*, 11). Proto musíme rodinu vycházející z manželství vnímat do určité míry jako obdobu celé církve, stejně jako je církev srovnávána s tajemstvím vtěleného Slova, kdy se v jediné skutečnosti spojuje božské a lidské, pozemská církev i církev obdařená nebeskými dary, hierarchicky uspořádaná společnost a tajemné Tělo Kristovo (srov. *Lumen gentium*, 8).

Co znamená úplné sebe darování

6. Na tento aspekt darování koncil zvláště poukázal. Je tedy vhodné se na tomto místě chvíli zastavit, abychom hlouběji pochopili, co znamená dát se dobrovolně a cele v oběť. Ačkoli se toto darování odehrává v čase, má hodnotu věčnosti. Má-li být nějaký dar úplný, musí být dán nenávratně a bezvýhradně. Pro-

to musíme aktu, kterým se darování vyjadřuje, přiznat symbolickou hodnotu učiněných závazků. Ten, kdo se dává, si je vědom své povinnosti toto darování druhému také žít. Dává se druhému, protože se darovat chce. Dává se s tím úmyslem, že závazně naplní požadavky, které s sebou jeho úplné a dobrovolné darování nese. Oč snadněji jsou tyto povinnosti z právního úhlu pohledu definovány a čím více jsou pojímány spíše jako udělené právo než závazná povinnost, tím spíše je pravda, že závazky vyplývající ze smlouvy, která z lidského pohledu vyjadřuje závazky spojené s každým pravdivým a upřímným manželským souhlasem, toto darování pouze naznačují. Tímto způsobem budeme moci pochopit koncilní nauku, která v sobě sice zahrnuje tradiční nauku, ale nahlíží na ni z hlubší a zároveň křesťanštější perspektivy.

Všechny tyto hodnoty jsou církevním právem nejenom dovoleny, zpracovány a definovány, ale jsou jím také hájeny a chráněny. Mimo jiné z toho vychází vysoké postavení církevního práva a síla norem, které aplikuje.

Přiznat manželství jeho plnou hodnotu

7. Polemizování o celkové hodnotě manželského souhlasu není již, obzvláště v dnešní době, pouze smyšleným nebezpečím. Je to dáno skutečností, že některé prvky, které jej utvářejí, jsou jeho předmětem nebo popisují způsob jeho uskutečnění, jsou čím dál častěji odlišovány nebo přímo odděleny podle významu, jaký mu přiřkládají odborníci v rozdílných oblastech, nebo podle zaměřenosti jednotlivých humanitních věd. Představa, že by byl manželský souhlas jako takový popřen kvůli pozdější nevěře, je nepřijatelná. I když otázka věrnosti je pro manžele bezpochyby častým křížem.

Vaším prvním úkolem ve službě lásce tedy bude *přiznat manželství jeho plnou hodnotu*, co nejlépe respektovat jeho existenci a chránit ty, kteří jím byli sjednoceni v jednu rodinu. Jedině závažné důvody nebo prokázaná fakta mohou jeho existenci uvést v pochybnost a zneplatnit jej. Vaší první povinností je respektovat lidskou bytost, která dala své slovo a svůj souhlas, a tím sama sebe zcela odevzdala.

Povinnosti advokátů

8. V důsledku hříchu byla lidská přirozenost viditelně narušena a zraněna, nicméně nebyla zcela znetvořena. Byla uzdravena tím, kdo ji přišel zachránit a vyvýšit, protože jí dal podíl na Božím životě. Proto bychom ji zajisté zničili, kdybychom ji považovali za neschopnou dostát opravdovému závazku, definitivnímu souhlasu, smlouvě lásky, která vyjadřuje, co skutečně přirozenost je; neschopnou dostát svátosti, kterou Pán ustanovil, aby ji uzdravil, posilnil a prostřednictvím milosti vyvýšil.

Do kontextu církevního pohledu na svátost manželství je pak začleněn i pokrok lidské vědy, jejího zkoumání, metod a výsledků. Pokračování jejího úsilí však zároveň poukazuje na křehkost některých jejích předchozích závěrů nebo pracovních hypotéz, které nejsou schopny si uchovat svou hodnotu.

Z těchto důvodů je za společnou práci, o níž jsem mluvil ze začátku, v konečném důsledku zodpovědný soudce. Rozhodnutí musí být učiněno v rámci již zmíněné globální perspektivy, kterou měla více objasnit apoštolská exhortace *Familiaris consortio*.

Zatímco probíhá přezkoumání platnosti

manželského svazku a hledají se důvody, které by mohly vést k jeho zneplatnění, zůstává soudce ve službě lásky, podřízené Božímu právu a dbalé každé rady a významného znaleckého posudku. Bylo by však nanejvýš na škodu, kdyby některý ze znalců ovlivnil konečné rozhodnutí, protože by hrozilo nebezpečí, že je daný případ viděn pouze z jednoho úhlu pohledu.

Z toho vychází nutnost uznat, jakou váhu má role soudce, jak důležitá je jeho zodpovědnost a autonomie při rozhodování a jak je nezbytné, aby jeho rozhodnutí bylo v souladu s církví a s péčí o dobro duší. To, že ve věci manželství existuje možnost kdykoli jej ze závažných nově vzniklých důvodů zpochybnit, nesmí v soudci vyvolat pocit, že může k rozsudku přistupovat s menší pečlivostí, vynést jej s menším důrazem a aplikovat jej s menší rozhodností.

9. V tomto světle musíme svým způsobem o to více docenit zodpovědný úkol „obhájce svazku“. Jeho povinností není za každou cenu stanovit neexistující skutečnost nebo se všemi způsoby stavit proti odůvodněnému rozhodnutí, ale – jak říká Pius XII. – má přednášet skutkové okolnosti „*pro vinculo, salva semper veritate*“ (Pius XII., *Allocutio ad Auditores Sacrae Romanae Rotae*: AAS 36 [1944] 285). Bohužel si všímáme občasné tendence jeho roli umenšovat. Stejná osoba však nemůže plnit současně dvě funkce: soudce i obhájce svazku. Tak zodpovědný úkol na sebe může vzít pouze jedna kompetentní osoba. Bylo by velkou chybou považovat tuto funkci za málo významnou.

10. Stejně i „promotor iustitiae“ starající se o společné dobro bude jednat v globálním pohledu na tajemství lásky rodinného života. Stejným způsobem, pocítí-li promotor spravedlnosti povinnost podat žádost o zneplatnění manželství, veden pravdou a spravedlností ji předloží. Nikoli jako ústupek, ale jako záchranu.

11. V rámci globálního pohledu na rodinný život je konečně také nutné si přát, aby mezi sebou církevní soudcové stále aktivněji spolupracovali.

Jejich činnost má sloužit církvi. Proto je částečně viděna jako církevní funkce. Má být službou lásky, která vyžaduje oddanost a lásku k bližním, především k těm nejpotřebnějším a nejubožejším.

12. Na závěr tohoto setkání bych vás chtěl povzbudit, abyste „upřímně a odhodlaně spolupracovali se všemi lidmi dobré vůle, kteří berou vážně svou odpovědnost za službu rodině“ (*Familiaris consortio*, 86) – abyste tak činili zvláštním způsobem vy, jejichž úkolem je vidět její podstatu a základ v manželském souhlasu, který je svátostí lásky, znamením lásky spojující Krista s církví, svou nevěstou, a který je také pro celé lidstvo zjevením Božího života a uvedením do života Trojice v Boží lásce.

Prosím Pána, aby vám pomáhal ve vašem poslání sloužit člověku zachráněnému Kristem, naším Vykupitelem, a z celého srdce vám uděluji své požehnání jako znamení milosti Boha lásky.

(Překlad Lucie Miklošková)